

A HÁTTÉR TÁRSASÁG A MELEGEKÉRT KÉRDÉSEI ÉS JAVASLATAI A SZEXUÁLIS IRÁNYULTSÁGGAL ÉS NEMI IDENTITÁSSAL ÖSSZEFÜGGŐ NEMZETKÖZI EMBERI JOGI KÖTELEZETTSÉGEKET MEGFOGALMAZÓ YOGYAKARTA ALAPELVEK KAPCSÁN

2009. március 18.

2007. márciusában huszonkilenc emberi jogi szervezet szakértőjének részvételével Yogyakartában elfogadták a *Yogyakarta alapelvek a nemzetközi emberi jogi szabályok alkalmazásáról a szexuális irányultsággal és nemi identitással kapcsolatban* c. dokumentumot.¹ A dokumentum elkészítését az indokolta, hogy bár jelenleg nem létezik olyan nemzetközi egyezmény, amely a leszbikus, meleg, biszexuális és transznemű emberek jogaival közvetlenül foglalkozna, a nemzetközi emberi jogi egyezmények általános érvényű szabályai vonatkoznak a szexuális irányultság és nemi identitás szerinti csoportokra is, így a szexuális kisebbségek jogait a nemzetközi emberi jogi dokumentumok már ma is garantálják. A dokumentum huszonkilenc alapelv kapcsán részletesen elemzi, hogy az államoknak milyen kötelezettségei és teendői vannak a szexuális irányultság és nemi identitás szerinti hátrányos megkülönböztetés felszámolása területén.

Bár a dokumentum nem nemzetközi egyezmény, ahhoz államok hivatalosan nem csatlakozhatnak, mégis számos állam jelentette be, hogy magára nézve kötelezőnek fogadja el az alapelveket. Ilyen hivatalos bejelentéseket tett például Argentína, Brazília, Hollandia vagy Kanada. Számos további állam (például Csehország, Dánia, Finnország, Izland, Norvégia, Svájc, Svédország) hivatkozott az alapelvekre különböző kormányzati dokumentumokban. Számos jel mutat arra, hogy az emberi jogok érvényesülését vizsgálni hivatott szervek (ENSZ Emberi Jogi Tanácsa, ENSZ emberi jogi főbiztosa, ENSZ menekültügyi főbiztosa, Európa Tanács emberi jogi biztosa) munkájuk során az alapelvekben foglaltakat is számon fogják kérni a tagállamokon.

Magyarország az elmúlt két évtizedben jelentőset lépett előre a szexuális kisebbségek jogegyenlőségének megteremtése terén. 1996 óta az élettársi kapcsolatot azonos nemű párok közt is elismeri a Polgári Törvénykönyv, 2002 óta azonos beleegyezési korhatárt ír elő a Büntető Törvénykönyv az azonos és különemű párok számára, 2003 óta átfogó egyenlő bánásmód törvény tiltja a szexuális irányultság és nemi identitás alapján történő hátrányos megkülönböztetést, 2009. februárja óta a Büntető Törvénykönyv a homofób indíttatású gyűlölet-bűncselekményeket is bünteti. Jelenleg folyik az azonos nemű párok számára a házastársakhoz hasonló jogokat biztosító bejegyzett élettársi kapcsolat intézményének parlamenti vitája. Mindezek ellenére a magyarországi meleg és leszbikusok számára továbbra is mindennapos tapasztalat a többségi társadalom előítéletes hozzáállása, az élet számtalan területén megjelenő diszkrimináció, a meleg elleni erőszakra buzdító gyűlöletbeszéd és az ennek következtében egyre gyakoribb erőszakos támadások. Ennek oka részben az, hogy a jogszabályi változásokat nem kísérték köztudatformáló kampányok, az állam nem tette egyértelművé, hogy a meleg és leszbikusok egyenrangú állampolgárok, a szexuális kisebbségek hátrányos megkülönböztetése, a homofóbia nem tolerálható. További probléma, hogy a jogszabályi változások teljesen esetlegesek voltak, nem készült hosszútávú stratégia a meleg, leszbikus, biszexuális és transznemű emberek esélyegyenlőségének megteremtése érdekében szükséges teendőkről.

¹ A dokumentum az ENSZ összes hivatalos nyelvén elérhető a <http://www.yogyakartaprinciples.org> weboldalon.

Véleményünk szerint a *Yogyakarta alapelvek* keretét képezhetik egy ilyen átfogó esélyegyenlőségi stratégiának. Az alapelvek részletes iránymutatással szolgálnak az egyes államok kormányai és állami szervei számára, hogy mely területeken milyen lépések megtételére van szükség. Az alapelvek ugyanakkor olyan egyértelmű kritériumokat fogalmaznak meg, amelyek alapján mérhetővé válik az adott az adott állam elkötelezettsége a meleg és leszbikus emberek jogainak érvényesítése terén.

2005 óta május 17-e a nemzetközi homofóbia-ellenes világnap. A világnapról a Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium 2005-ben és 2006-ban is sajtóközleményben emlékezett meg. Sajnálatos módon ilyen közlemény kiadására az elmúlt két évben nem került sor. A világnap méltó megünneplése lenne, ha a Magyar Kormány hivatalosan is bejelentené, hogy több más államhoz hasonlóan kötelezőnek ismeri el magára nézve a *Yogyakarta alapelveket*. Egy ilyen bejelentés nem csak az LGBT közösség számára lenne gesztusértékű, de mind a magyar társadalom, mind a nemzetközi közvélemény felé jól mutatná a Kormány elkötelezettségét az emberi jogok érvényesítése területén.

A *Yogyakarta alapelvek* kapcsán kérdéseink a következők:

1. Egyetért-e a minisztérium azzal, hogy a dokumentumban foglaltak a vonatkozó nemzetközi egyezmények aláírásával Magyarországot is kötik?
2. A minisztérium véleménye szerint a magyar jogszabályok, ill. az állami szervek gyakorlata megfelel-e a dokumentumban felvázolt alapelveknek?
3. Támogatná-e a minisztérium egy hasonló tartalmú új nemzetközi egyezmény elfogadását?

Bízunk benne, hogy a Kormány tiszteletben tartva a nemzetközi egyezményekben vállalt kötelezettségeit kész arra, hogy lépéseket tegyen a *Yogyakarta alapelvek* teljesítése és minél szélesebb körben történő megismertetése érdekében.

Mindezek alapján javasoljuk:

1. Készüljön el a *Yogyakarta alapelvek* hivatalos magyar nyelvű fordítása
2. A *Yogyakarta alapelvek* jelenjenek meg kiadvány formájában
3. Május 17-én sajtótájékoztató formájában kerüljön bejelentésre, hogy a Magyar Köztársaság magára nézve kötelezőnek fogadja a *Yogyakarta alapelveket*
4. Civil szervezetek részvételével készüljön átfogó jelentés a *Yogyakarta alapelvek* magyarországi érvényesüléséről

Budapest, 2009. március 18.

Mocsonaki László, ügyvivő s.k.
Háttér Társaság a Melegekért